

Vrednik Jakob Aléšovec.

Izhaja po
enkrat na mesec v Ljubljani,
kedar ga prebere in ne
konfiscira policija.

Posamezne številke se dobivajo, če jih kaj ostane, po
30 kr. v administraciji, Ključarske ulice (pod mestnim
trgom) št. 3 v II. nadstropji.

Velja
celo leto 3 gld., pol leta 1 gld. 50
kr. in četrť leta 80 kr. za vsacega
brez ozira na stan, narodnost in
več.

Kdor ga bere in ga ni kupil, se bo, ako se zasači, ostro kaznoval.

Pogled po svetu po novem letu 1880.

Angleška. Usnje bo letos prav poceni, ker so v Aziji in Afriki Angležem zeló kožo strojli. Dražji bo najbrž živež, ker so tisti Culujci in Afganci, ktere so hrabri Angleži lansko leto pobili po svojih poročilih, strašno lačni in požrešni ljudje. Angleži bi jih radi pitali z mesom ruskega medveda, pa tega še nimajo, čeravno so že njegovo kožo prodali. Letos ga ne bodo lovili, ker nimajo gonjačev in je „sultan“ že na pol gluh in slep.

Francoska. Francozi so prav čuden narod. Čeravno ne marajo ne cesarja ne kralja, so imeli letos v enem dnevu tri kralje, in to je bilo 6. januarja. Ko so to zapazili, so se zarotili, da tega ne bo nič več letos. V drugem se jim pa tako dobro godi, da, če denejo jajce kuhat, pa pride z lonca kar cela piška. Kedar pa nimajo družega dela, pa lijo kanone tako velike, da bodo do Berlinu nesle.

Španska. V Madridu so začeli tarčo streljati na kralja, pa nič ne zadenejo. Druge reči so pa kakor povsod; ministre imajo dobre in slabe, pa vendar Štremajerja še ne.

Laška. Tam je več čepinj ko denarja. Laški želodec se že več let pripravlja za nekaj avstrijske dežele in mesti Trst in Gorico, pa je zapazil, da je še preveč slovenskih koščic v njih. Garibaldi bi najrajše vso Avstrijo v Laško prestavil, pa vidi, da ne bo tako dolgo živel. Za „neodrešeno“ Italijo se išče odrešenik pod najugodnejšimi pogoji.

Nemčija. Bismark si je kupil očali take, da z enim očesom lahko gleda na Avstrijsko, z drugim pa na Rusko. Na vprašanje: „zakaj potrebuje toliko vojakov“, je odgovoril, da s tem hoče pomagati rokodelcem, zlasti krojačem, suknarjem, usnarjem in čevljarjem, ker taka armada veliko obleke potrga. Deputaciji avstrijskih prusakov je rekel: „Jaz vas imam tako rad kakor uši v srajci svojega sovražnika.“ Drugači pa Nemci obračajo tudi druge jezike, posebno telečeje, goveje in svinjske. — Pruski želodec je zeló pokvarjen, zdravnik Bismark je zapisal mu Avstrijo,

ktero naj bi jemal v se po malem, kos za kosom; pa za to zdravilo ni dosti denarja in zdaj ugibajo, kje bi ga dobili.

Ruska. Ruski medved spi na gorki in mehki turški koži zimsko spanje, s kterega ga celó nadležne nihilistične ose ne morejo prebuditi. Ko se zbudi, utegne pogledati v svojo knjigo, kjer bo našel, da je Mažarjem še nekaj dolžan, kar pa Avstriji ne bo hudo delo, če se ne bo potezala za Mažarje. Nemci, pravi in ponarejeni, se tega medveda silno bojé, pa brez vzroka, ker je prav pohlevna domača žival — tako da se ga je že Turk privadil.

Turčija. Vsa znamenja kažejo, da bo sultan stekel v Azijo namreč. V Evropi ga že tako zebe, da se je vlegel k ruskemu medvedu zavoljo gorkote. Tudi se je že naučil ruski hoditi, ko je spoznal, da Anglež ga hoče imeti le za to, da bi mu divjaščino z vode nosil. Na novega leta dan ni imel nič denarja, znamenje, da mu ga bo zopet vse leto manjkalo.

Avstrija. Grof Taaffe še zdaj ne ve, kako bi se — oblekel, kedar bi šel med svet. Za narode to ni toliko nevarno kakor za nj, ker narodi so videli ministre že v vsake barve oblekah. Državni zbor je po večini naš, toraj gre več denarja v žepe naših, ko nasprotnih poslancev. Taaffeja dregajo in dregajo in le dregajo, pa on vedno pravi: „Če bi bil jaz še živ, bi tem ustanhom že uro navil.“ Štremajer sedi še zmiraj na svoji veji. Slovani se ne pritiskajo več ob steno tam kjer jih ni in če bomo s Taaffejem vred dolgo živeli, bomo pri tem postarali se. Bosna je naša pa Nackova, vsak ima priliko iti tje dol zapravljat denar in gledat turčine in jude, ker družega naroda tako kmalu ne bo več. — Od zunaj se nam letos ni bati tatov, ker imamo preprazne shrambe in premalo klobas v dimniku.

Slovenija. Ta dežela še zdaj ni najdena in marsikteri, ki jo je iskal, je pri tem poginil ali pa prišel ves pobit nazaj. Kdor jo misli najti, naj gre le kar za nosom, in kjer bo po šolah dišalo najbolj po ponemčevanju in se bodo slovenski listi konfiscirali, tam bo Slovenija. Zanimivo je še to, da tudi ob obljubah žive.

Pavliha.

Božične praznike sem se namenil doma obhajati, kakor vsako leto, ker je to lepa stara navada po Gorenjskem in menda tudi drugje pri Slovencih. Saj pa sem tudi vedel, da se nikjer na svetu ne bo nič posebnega zgodilo, ljudje bodo rajši potico in poprtnjak jedli, ko pa se kavsali. Božični čas tako pomeni le čas miru, zato sem mislil, da bom vse praznike lahko brez skrbi in v veselji doma prebil.

Po svoji navadi sem naglo doma, še zeblo me po poti ni, ker me je grela marela. V Ljubljani sem se hotel oglasiti, pa sem slišal, da je krčma v kazini zamrznena in da tudi nemškutarje tako zebe, da jih nikjer nič ni in le še tisti „Tagblatov“ Hans včasih ktero začivka; zato sem pa kar zavil jo na desno in stopil domu na Gorenjsko.

Kako smo obhajali doma praznike in jedli poprtnjak, tega ne bom pravil, ker je to tako povsod, kjer kaj imajo. Čeravno je veliko praznikov, ni nikomur dolg čas, vsak moli, prepeva in se veseli, tudi jaz sem pozabil težave potovanja in se okrepčal po klobasah debelega zaklanega prešiča. Sentjanžev dan sem premenil svoje hišno ministerstvo nekoliko, da sem stroške gospodarstva zopet nekoliko znižal, potem pa naredil proračun za prihodnje leto, ki kaže lep ostanek, da si bom smel že kaj privoščiti, a bo šlo vendar še precéj na stran za prihodnost.

Ravno sem gotov s tem in si naredim tobaka, kar dobim telegram, da so se doli na jugu zopet topli albanski Turki s Črnogorci. Brž se napravim, se založim s klobasami, brinjevcem in tobakom in jo mahnem po Bosni memo Novega pazara, kjer zdaj naši zmružejo, naravnost proti Škaderskemu jezeru, od koder slišim krik in strel. Pri Gusinji res naletim na Črnogorce in albanske Turke, ki se s sabljami češejo in s krogli škropé. Na obeh straneh jih je že nekaj na tleh, pa Albancev več.

„Glej jih no nevernike“ — stopim jaz med Črnogorce — „ali niso zdaj veliki prazniki, ko mora biti mir ljudem na zemlji?“

„Pri nas še niso“ — odgovoré Črnogorci — „ali ne veš, da jih imamo 13 dni pozneje, kakor vi?“

„No, če prav, zdaj je že 11 dni, kar smo jih imeli mi, zdaj bodo tudi vaši, ne?“

„Se ve, da bodo, saj se tudi ná-nje pripravljamo.“

„Kako to? tega jaz ne vidim!“

„Ali pri vas nimate navade o teh praznikih kaditi in škropiti okoli hiš?“

„A, to je? Vsak po svoje. Mi kadimo s kadilom in škropimo z blagoslovljeno vodo“ —

„Mi pa škropimo s svincem in kadimo s smodnikom“ — reko Črnogorci.

„To je toraj pripravljanje na praznike?“

„Kaj pa, nič družega.“

„Pa pri nas kadimo in škropimo le svoje hiše“ — opomnim jaz.

„Gusinje je naša hiša“ — pravijo vsi ponosno.

„Ták pa le kadite in škropite, jaz grem malo na óno stran pogledat, kako to turčinom tekne“ — končám jaz in zavijem na levo. Brž me zagleda razcapan Turek in po-

meri ná-me. „To revše me še ne pozna“ — si mislim jaz — „mu bom že glavo parkrat okoli vrata zasukal, da bo bolje videl.“ Res sproži revše, a krogla odleti od moje razpete marele, jaz pa stopim k turčinčku, on mahne še s svojo krivo sabljo, da se ob moji mareli zlomi, več pa ne more, ker ga že imam v pesteh.

„Ali si že kdaj videl Mohameda, svojega preroka?“ — ga prašam.

„Ne“ — odgovori ves trepetajoč.

„Poglej ga zdaj!“ — velim jaz in mu zasučem glavo nazaj, da zazijá, kakor da bi mu Mohamed v usta lezel — „poglej ga in pojdi svojim tovaršem pravit, kakšen je. Morda gredo vsi s teboj, saj za ta svet tako vi vrage niste.“

S tem ga pahnem od sebe, a revše je tako zmoteno, da misli, da je Mohamed tam, kjer mislimo mi pekel, ker kar z glavo na zemljo pade pa se zamakne, da se ne gane več.

V tem me zagledajo drugi Turki in s krikom: „Pavliha, Pavliha!“ pobegnejo in tekó, kolikor jih nogé nesó, da kmalu tudi petá ni videti.

„No, zdaj pa lahko greste v Gusinje“ — mignem jaz Črnogorcem, a ti mi moško odgovore:

„Tako mi ne maramo Gusinja! Mi smo junaki, ga bomo že sami s silo vzeli, ni treba nikogar, da bi nam pomagal. Brez zamere, Pavliha! Če imaš kje kaj opraviti, lahko greš.“

„Dobro, fantje, taki so mi všeč“ — zavriskam jaz, — „škoda, da vas ni več. Vesele praznike!“

Res, pravi fantje so ti Črnogorci, moški in kratkih besedi. Sami med seboj hočejo biti, ne marajo drugih mé-dse, jim tudi besede ne dajo; ti niso še spačeni po tuji kulturi.

Jaz se tako zamislim v te ponosne korenjake, dá zgrešim pot in zaidem na Španjsko, kjer še nikdar nisem bil. „Tu nekje mora ena nadvojvodinja z avstrijske hiše omožena biti“ — si mislim — „menda je kraljica. Z Dunaja me že pozná, toraj se lahko malo pri nji oglašim, da ponižno poprašam, kako se jej kaj godi v drugi hiši.“

Za Madrid naglo zvem, potem grem kar za nosom in sem brž tam ravno na sredi vélikega trga. Španjci me še ne poznajo, zato se tudi nobeden ne briga za-me. Ker sem že žejen, stopim v prvo krčmo, bolj zadnje vrste je bila, in sedem za mizo ter ukažem prinesiti si vina. Kmalu za mano pride človek, kteremu se na obrazu vidi, da nekaj hudega namerava: zdi se mi popolnoma podoben takim, ki radi po kraljih streljajo, zato ga jaz pazljivo ogledujem. Tudi on upré svoje črne oči v mene in me praša:

„Saj vi ne razumite španjski, je li?“

„Ne besede“ — rečem jaz.

„No, potlej vam pa lahko povem, da bom jaz danes na kralja streljal.“

„Ó, kaj pa da, samo zadeli ga ne bote.“

„Se bo videlo. Tu je pištola, dobro nabasana.“

„Jaz bi pa raji streljal s kanona, bi bolj gotovo zadel“ — opomnim jaz.

„Bom tudi tako zadel“ — se baha moj sosed — „samo izdati me ne smeš.“

„Saj te nisem nič razumil“ — rečem jaz — „ker si mi vse v španjskem jeziku pravil.“

„A, tako! Potlej pa nič ne veš, da bom jaz streljal kralja, ko se bo zdaj peljal s kraljico po vélikem trgu?“

„Kako li bom to vedel! Jaz le vem, da ne boš nič zadel.“

Po teh besedah gre, jaz pa za njim. Kmalu sva na mestu in komaj stojiva tam med ljudmi, ki čakajo, da bi videli kralja in kraljico, kar se prikaže kočija z obema. Ko se bliža nama, pogledam jaz svojega soseda, ki zdaj res potegne svojo pištolo in napne petelina. Zdjaj je kočija vstric naju, strelec pomeri, jaz pa razpnem marelo.

„Pok, pok“ je slišati, ljudje zaženo hrup, jaz pa po-

berem na tleb krogli, ki ste se bili v mojo marelo vjeli, in hitim ž njima h kraljevemu vozu. Kraljica je vsa prestrašena, ko pa mene zagleda, vsklikne:

„Pavliha! Bog te sprejmi! Pozdravljen! Saj se mi je, ko nisva bila zadeta, zdelo, da je bila tvoja marela tu.“

„Kdo je ta? Morilec, je-li! Zgrabite ga!“ — pa veli kralj.

„Ej, kaj še, ne bodi no siten“ — reče kraljica — „to je Pavliha; ves svet ga pozna, pa bi ga ti ne!“

„A, ti si Pavliha z marelo“ — se čudi kralj — „toraj si tudi sem prišel rešit naju?“

„To ravno ne; po svetu stopaje sem pa tudi sem stopil ravno, ko je hotel nekdo ná-te streljati.“

„Zdaj greš z nama“ — reče blaga kraljica — „boš povedal, kaj je novega na Dunaji, kar sem jaz odšla.“

„Ne samo to“ — poprime kralj — „ti moraš za to, kar si zdaj zabranil s svojo marelo, tudi pošteno obdarovan biti.“

„I, kaj še! Če bi bil hotel od vsacega kaj vzeti, kateremu je moja marela kaj dobrega storila, bi nič ne veljal. Zdaj se mi zelo mudi, ker sem s to potjo na okoli veliko zamudil. Na Dunaji me že gotovo težko čakajo. Z Bogom tedaj! Srečna bodita!“

Predno se vsi še prav zavedó, sem jaz že zunaj mesta, tam si naredim zopet tobaka in jo maham memo Španjcev, Francozov, Švicarjev, Bavarcev in drugih, ki me vsi gledajo, ker me še nikdar videli niso, naravnost proti Dunaju, kjer je prvi, ki ga zagledam, knez Vindišgréc. Je že v poslanski obleki in stopa tako, kakor ima stopati zastopnik ljudstva, če je prav knez. Jaz ga gledam, da pride bliže, potem pa se obrnem stran v neko štacunsko razlogo, da bi ga poskusil, če me še pozna ali ne in če me bo ogovoril.

Ko pride do mene, me vdari na ramo in reče:

„Glej ga no, Pavliha! Kar sem poslanec, me še poznati več noče, kar hrbet mi kaže.“

„Te nisem videl“ — se lažem jaz — „sem ravno s Španjskega prišel.“

„Tak pa še ne veš, da sem jaz enoglasno, izvoljen?“

„Ej, beži no! Enoglasno? Tudi od Kočevarjev?“

„Tudi!“

„Da boš izvoljen, to sem vedel, ali da boš enoglasno, tega bi ne bil verjel.“

„Jaz tudi ne. Zdaj mora biti „likof.“ Kam ga greva pit?“

„Kamorkoli. Saj si na Dunaji znan še bolj ko jaz, zato so te tudi volili.“

Greva toraj v krčmo in ko trčiva na njegovo zdravje, pripnem jaz besedo:

„Volilci so te volili le, ker se jim mož zdiš za to, da se boš krepko potegnil za nje in vso svojo moč zastavil ne le za njih blagor, marveč tudi za dolgo že zatirane pravice vsega naroda slovenskega, da boš drugim našim poslancem vseskozi pogumen in zvest tovariš, neomahljiv, močan z voljo in dejanjem.“

„Nikar me tako ne pridušaj, saj se to ume že samo po sebi“ — se smejlja knez.

„Vélikih gospodov se ne more nikdar preveč pridušati, to nas uče pregoste britke skušnje ž njimi“ — rečem jaz modro in nadaljujem: „Ne misli, da bi te moje besede letele ná-te. Bog varuj! Hotel sem le reči, da nam Slovencem so bili dozdaj najslabši poslanci véliki gospodje in na pol nemški izobraženi kmetiški velikaši. Med take pa ti ne spadaš, zato Bog te živi, da pokažeš kmalu, kaj znaš!“

Knez trči živahno z mano in ko izpijeva oba, reče:

„No to ti zagotovim, Pavliha, da se zaradi moje izvolitve volilci ne bodo kesali.“

„Pomerančen, sardinien, fajgen, dateln“ — zadoni naenkrat za nama in ko se ozreva, zagledava za seboj Ko-

čevarja s krošnjo. Komaj spozna mene, se spusti proti vratam, a jaz mu velim:

„Nič se me ne boj! Sem stopi. Saj znaš slovenski ali kranjski?“

„O, znam vse“ — reče Kočevar in postavi svojo kramo na mizo — „bodo stavili gospodje?“

Jaz mignem knezu z očmi, ta me razumi in reče:

„Dajte sem, bom poskusil svojo srečo.“

„Hoch ali nieder?“ — praša Kočevar in moli svoj žakeljček knezu.

„Hoch, zmiraj hoch!“ — reče knez in vleče.

Knez zgubi, nekaj ne vgane, drugo pa nalašč, potem plača, kar je zgubil, Kočevar vtakne denar v žep in vsklikne veselja:

„To je res srečen dan! Toliko že več let nisem naenkrat dobil.“

„Ta gospod je vaš novi poslanec“ — opomnim jaz Kočevarja.

Kočevar pogleda in zavriska: „Bog ga živi! Ta bo pa že srečen za nas. Bom brž domú pisal, da smo si dobrega izbrali.“

S tem odide ves navdušen, knez se smeje, potem se še nekoliko pogovarjava, pa greva vsak na svojo stran. Pri razhodu reče knez:

„Saj še ne greš z Dunaja, se že še kaj vidiva.“

„Če prav grem, saj lahko vsak dan pridem gledat, kako se kaj obnašate.“

Knez gre svojo pot, jaz pa k grofu Taaffeju gledat če ima še kaj koljin, na ktere me je povabil. Moje klobase so mi bile že pošle, tudi brinjevec se je bil do zadnje kaplje posušil, toraj bi rad zopet enkrat kaj dobrega v želodcu imel.

Ko me grof Taaffe zagleda, se vstraši kakor dolžnik, če ga tirjat prideš.

„Na zdravje, Pavliha“ — pravi ves v zadregi — „ževem, po kaj si prišel. Vražji krojač! Saj sem imel voz v ruti, pa sem jo pustil v žepu onih hlač, ktere je on v popravo vzal seboj, pa jih še ni nazaj prinesel. Kaj je že pomenil tisti voz — pomagaj mi no!“

„I, menda koljine“ — pomagam jaz.

„Je že res, koljine“ — poprime on — „da je človek tako pozabljiv. Nisem pozabil vas Slovencev, ne, nič se ne boj, vedno mislim na vas, kadar utegnem.“

Zdaj se meni posveti v glavi, grof Taaffe je zato v taki zadregi, ker misli, da sem prišel tirjat ga za to, kar je Slovencem obljubil. „Še bolje“ — si mislim — „ga boš pa enmallo porukal, ker takim gospodom mora človek vedno za petami stati, če hoče kaj doseči pri njih.“ Zato stopim pred njega in rečem:

„Da, da, res si nekoliko počasen, malo hitreje bi že lahko ravnal. O Božiči si menda premenil nekaj poslov, ki za novo gospodarstvo niso bili več. Stremajer — kam je pa šel ta Stremajer?“

„Je še v službi“ — opomni Taaffe.

„Kaj? Ni mogoče! Pa si rekel, da Slovanov ne pustiš ob steno pritiskati. Ali nisi tega rekel v državni zbornici?“

„Pač“ — se zagovarja Taaffe — „to sem rekel, ali Stremajer je že toliko časa v ministerski službi“ —

„Da si bo v ministerstvu še kot zaslужil, je li?“ — pritaknem jaz; — „pa brez šale. Ali veš tisti evangelij, v katerem je rečeno, da se dvema gospodoma ne dá služiti? Tisto tvoje cincanje ne velja nič, na eni strani slovanska zurka, na drugi nemški frak, kakšen si v tej obleki? Ob ljuba dolgove dela in ministra besede ne smejo biti prazne obljube. Ovca cela in volk sit — to ni mogoče; ali se bodo Slovani še dalje ob steno pritiskali, ali pa mora Stremajer iti, razumiš?“

„Le malo še potrpi, bo vse vpravilo se“ — me tolaži Taaffe, — „kar naenkrat to ne gre, saj še svet ni bil v enem dnevu vstvarjen. Slovenci bote počasi vse dobili.“

„Verjamem! Samo dolgega življenja nam bo treba“ — prikimam jaz — „in če tega ne doživimo, bomo sami krivi, ker bomo prej umrli. Pa reciva resno. Veliki dolgovi se tako ne plačujejo kar naenkrat, ampak navadno se naredo obroki ali brišči, toda te mora dolžnik držati. Tvoj prvi obrok pa je že pretekel in — Slovenci imamo ravno tako prazne žepe kakor prej. Saj ne tirjamo vsega naenkrat, da le za gotovo poveš, kdaj boš začel. Do zdaj pa tega še ni nič čutiti, prav nič, nasprotno se Strémajer obnaša, kakor da bi tebe nikoli doma ne bilo. Tako, prijatelj, ne bo nič, boš sčasoma vso vero zgubil pri nas. Če ne moreš, rajši to naravnost povej, da bomo vedeli, pri čem da smo s teboj.“

Te moje besede spravijo Taafeja v veliko zadrego, v kateri ga jaz pustim obljubivši mu, da bom že prišel nazaj pozvedit, kaj je sklenil, pa li kaj ali nič. Če pa do prihodnjic ne bo nič evenka, ampak le obljube, bova pa drugo zapela.

Rešpehtarjova kuharica.

To je bil vriš nad mano in nad Žefo zavolj najinga plavša ta zadnja dva barta! Je mogel že kdo poslušati naji, pa povedati tistmo kavtman na Poljanah, k' je hotel še znositi se nad tinstmanom, k' je „Brenceljnov“ avstrogar in mu avkindat kvartir, — pa tistmo šenklaškmo šomaštri, k' misli, da je paša od muske. Zavolj ta zadenjiga sem pa jest dobila velik šriftlehi in mindlehi pelobengi, pa še koljini od več krajev, da jih imava z Žefo za jest za več dni; to je dober, da je mraz, da se mulpratca pa klobase ne

ferderbajo tako brž, če ne b' jih mogli nazadnje še kej poslati šenklaškmo šomaštru, k' je prov za prov uržah, da sva jih tolik dobile.

Ta šomašter me je mogel strašno nakomenderati po svet, k' sem dobila od vseh strani tolik antrogo in pisem, da nisem vedla, kam b' nejprihala. Iblanske cubringarce so se tud kar trgale za me, so rekle, da imajo od tolik gersofnov naročen, da b' me ke spravile. Ena me je vižala k tistmo ta gvatentmo rešpehtarji, k' tam blizu tejatra v tist ta velki hiši al purg stanuje in b' me prov nugal, mende se za Koltnekarja piše; ta druga je pa rekla, da me če imet tist žitni kavtman v Gradiš, k' se tako nekako za Koruzo al Drvarja piše in k' za ta revne tolik dá, da je njegovo ime zmiraj po vseh cajtengah; glih zde je menda v Istro poslal en cel gomazin žita kar po luft. Ta treka me je vižala spet k en fravi, k' so gosposka pavreca, pa nočjo nič slobenarsk znat.

Pa kaj bom tukej vse pravila, je premalo plača za to. De b' se nobenem ne ferdrisal, če grem k drugim, k njem pa ne, sem se vžalsala, da zde ne grem nikamer v Iblan, ampak raj ke kam v fremd, če bo kej tavbal mi.

Kar stop v moj kvartir priftrogar in mi pomoli en prif na recepis gor dan, da ga podšribam. Jest to strim, poleg odprem prif, v katerem je nekeje dnarja. Kaj mislite, od kod je bil ta prif? Sej ne bote ugnil, zato koj raj sama povem, da je bil od enga škofa, od tistga štajarskega v Marberk. Not je blo pisan, da me strašno nucajo, nej kar brž štantek petek na ajzenpon se gor dam pa peljem

v Marberk, da že jutro koj stopim na moj plac, k' ne morjo več bit brez mene.

Jest vsa vesela, da me tako velik gospod vzamejo v svoj dinst, brž s prifom letim k Žefi, in ta me tako gleda, koker da b' mi bla fova.

„Glej te no, glej“ — reče — „zdej ti bom pa mogla še „oni“ reči, k' tako visok gospodje kar prifeli pišejo po-te. Samo to merkej, da se kej ne zameriš, so zlo špinetek gospod, jih je mal za en krajcar, boš kar ša, če bo kterkrat tvoj jezik ktero preveč rekel.“

„Kaj misliš, da se jest ne znam avfirat, koker se per tako spoštljivih visokih gospodih šika?“ — rečem jest.

„No ja, je že prov, samo to ti povem, da tistga slobenarska nič ne obraja, desglih imajo slobenarsk ime in so na slobenarsk zemlji na svet peršli.“

„Tok so pa per en glih tak, koker tist obt v Celj, k' sva bla tako kmal narezen?“

„Glih tak, boš že vedla rihtat se po tem.“

Za to avfklerego Žefi zlo hvaležna, grem na kvartir, spokam svoje zohen in grem zjutrej na ajzenpon na gmišt ceh, k' me potegne do Marperga, da sem že o poldan tam. Ta štot mini še prov pekont, zato vzamem na panhof enga tinstmana, da nese moj pok in mi kaže pot v škofijo, k more tako blizu cerkve bit.

V škofij, kamer bi bla že tud sama vrajmala, so že vedli, da pridem, zato morem brž gospod škof nardet svojo avfvertengo. Jest to storim, koker se za kršansko ovco šika per ta višem pastirji, k' jim je vsak čast in spoštvanje dolžen, nej bo Slobenar al pa kej družga, poleg pa čakam, kaj bodo rekli. Ta prvo prašanje je:

„Sej znaš tajč, kaj ne?“

„O ja, tolik že, da bom lohka kuhala za tajč ldi“ — je moj antvert.

„To je prov“ — reko po tem — „med seboj znate vi tinstpiti že svoj bindiš govoriti, k' je le špraha za gmej foljk; jest pa tga nič ne obrajam, per boljših ldeh je le tajč spodobna špraha.“ To sem ti le za to povedal, da se boš vedla rihtat. Pa še nekej. Al si ti vsribana v tisto „Matico“ v Iblan al pa v „Mohorjevo društvo“ v Clovci?“

„Se ve da sem! Že več let“ — je moj ponižen antvert.

„Škoda za dnar, k' ga plačuješ“ — reko na to — „jest tga nič rad ne vidim, da boš vedla. Zdej pa le pejd in se vrihtej v kuhnji!“

Jest grem ven in po štengah dol premišljujem, od kod Žefa vse, še ta velke gospode tako dober pozna. Podnevi sem se vso voreng ajnrihtala, zato nisem imela glih cajta dalje tuhtat to, kar so mi rekli. Še le zvečer sem spet peršla na to nazaj, kar sem slišala iz ust ta velkega pastirja, k' imajo gledat na to, da se vse duše voreng pasejo pa ne zaničvat nobene, če prov tajč ne zna, k' je na slobenarsk zemlji na svet peršla.

Do zdaj sem per ta večem tal duhovnih gospodov zmiraj slišala, da se more spoštovati materna špraha, koker ta četrta zapoved božja zašafuje: „spoštuj očeta in mater.“ Če pa jest ne spoštujem očetove in materne špraje, tud ne speštujem njih, to je glih tako gvišen, koker jest božje zapovedi znam. Toko sem slišala do zde učiti še vsakga duhovenga gospoda, zato nisem mogela zgruntat, koker de ta škof drgač uče. Pa kaj je to men mar, sej imajo sami svojo vest, bodo že enkrat pred Bogam vedli antvert dajat.

Drug dan sem opravljala svoj dinst koker sem navajena, pa se prov poflisala, da sem vse žmahtno narihtala. Gospod škof so bli cfridni z menoj toko, da so me k sebi poklical in pohvalil. To legnat sem pa jest ponucala, da sem jih barala:

„Slišjo gnadljivi gospod škof, k' so že tako frajndlehi z menoj, al jih smem nekej prašat, da si bom vest olajšala?“

„No, kaj? Le govori. Imaš kej hudga na vesti?“ — prašajo prov frajndlehi.

„No, tok pa bom, sej Oni lohka grehe odpušajo“ — rečem jest in povem: „Oni so mi včerej rekli, de je tista slobenarska špraha samo za kršence in avsknefte, za druge ldi al za drugo družno pa ne.“

„Ja, ja, to je res“ — pošatajo oni — „to sem rekel, med boljš ldi se govori le tajč.“

„No, vidjo, jest imam že en greh. Dons zjutrej sem bla per gosposk maš, pa sem molila po slobenarsk, k' tajč še toko fertik ne znam. Potlej me pa gvišen Bog ni zastopil, kaj sem ga prosila.“

„O, nič ne skrbi, Bog zastop vse šprah“ — me troštajo.

„To že vem, samo to me skrbi, če slobenarske ne obrajta bolj koker Oni, gnadjivi gospod firšt, in če bo kej maral za mojo slobenarsko molitev.“

Na to me gnadjivi nič kaj prijazno ne pogledajo pa reko:

„Pa ne, de bi bila ti kakšna Slobenarka?“

„Sem ja“ — rečem jest, k' mi tud korajže ne zmanjka — „pa znam tud tajč kuhat in curihtat. Nej ne zamerjo, če Jih še nekej prašam, pa prosim tavžentkrat odpušanja, če b' se ne šikal. Oni so škof tukej na Štajarskem samo čez slobenarske kraje in slobenarsk foljk.“

„Ja, ja“ — zdihnejo — „še zdej se ta foljk ni naučil tajč.“

„Vidijo, zdej prideva na to prav štrih. Oni so ta viši pastir ali oberer te škofije in so Svoj pastirsk prif tem slobenarskem ovcam poslal — al ne zato, de b' ga te ovce zastopile?“

„Se ve de, se ve“ — perkimajo.

„Ta velk tal teh ovce je pa gmej folk s slobenarsko špraho, k' je, koker Oni pravijo, res le za ta gmej ldi. Zakaj pa so poslal ta prif jim tajč, ne pa v slobenarsk šprah? Al je ta prif samo za gospodo, k' tajč zna, al pa tud za kméte, k' tajč ne zastopjo?“

„Za vso škofijo je“ — reko gnadjivi — „zato sem pa tud fajmoštram in kaplanam dal šrifteh pefel, de ga morjo ta gmej foljku po pavrih prebrat v slobenarsk šprah.“

„A, toko! Zakaj ga pa Oni niso dal ven tud v ti šprahi — nej m' ne zamerjo?“

„Men je ta špraha pregmej, veš Špela, v moj kanclij ga pa nobeden po ta nov šrif voreng prestavt ne zna.“

„Jej, jej, škoda, de mene ni blo tlet, bi bla jest pomagala, de b' se potlej ne blo vsakmo fajmoštru treba martrat s prestavljanjem.“

„Ja, veš Špela, jest bi rad, de b' se per nas na Štajarskem vsak kmet tajč naučil, de b' tista bindiš špraha čist ponehala.“

„Koko se bodo pa poleg gospoda ločil od pavrov in tinstbotov, če bodo vsi eno špraho govorli — nej derlavbajo?“

„Sej ti tga ne zastopiš, Špela! De boš le kuhnjo voreng držala, pa bom cfriden s teboj, za ta drug se pa nikar nič ne kimrej, če češ per men ostat.“

Toko sem šla, k' se m' ni zdel šikovno s toko visokim gospodom spustit se v špetir. Bom že vidla, koko bo, ker mi še niso dinsta gor dal, jest pa tud njim ne.

Adijo za ta cajt!

Z Olimpa.

Dragi mi „Brencelj“!

Komaj sem čakal prilike, da morem vzeti v roke pero in sporočiti Ti nekaj, kar bo gotovo Tebe in Tvoje prijatelje silno mikalo.

Zadnjič je Tvoja Špela naredila veliko hrupa — ne le pri vas na zemlji, ampak tudi pri nas. To smo se smijali, posebno Rihar in Wolf (ker tukaj ni razločka stanov).

Toda ta smeh bi se bil še polegel, ker tudi pri nas vsak dan kaj novega prinese, ko bi ne bil nekega jutra priletel Tomšič ves razburjen z „Narodom“, ga položil na mizo in rekel:

„Nate, to berite!“

Mi beremo vsi, posebno pa bivši duhovni. Saj veš, da jaz nisem velikaš v muziki, pa vendar moje po slovenskem svetu pojó, drugje pa vsaj godejo, ali vendar — taka prevzetnost je hribovska — še več: kar triglavska je. Rihar se je kar tresel jeze, mi smo ga komaj potolažili, slednjič pa vendar poskočini reče:

„Če bi bil jaz še živ, bi že pokazal temu ošabnežu in surovinu, da jaz s svojimi tremi še gibčnimi prsti na orgljah več opravi, kakor ta dolgočasni husitsko pusti cigumdigovec z vsemi svojimi dvajset.“

„Nikar se tako ne jezi“ — ga miri Wolf — „saj sem jaz tudi nekaj razumil o cerkveni godbi. Tega prenapihnenega Culujca bodo že na zemlji narodnjaki in duhovniki ugnali, kakor so ta čas tiste luterance, ki so širili tujo vero. Prepričan bodi, da imaš že toliko častilcev med Slovenci, da bodo tvoje prevzetne kritikarje ven pometali, če bodo ti preveč razgrajali.“

Pristopili so tudi še drugi ranjki duhovniki: Slomšek, Virk, Pintar, Vodnik itd. in ga jeli tolažiti, da naj se ne jezi zavoljo take žabe, ki se vā-nj zaganja. Tako se je mož potolažil, pa smo vsi skup eno njegovih zapeli, ki srce ogreje, in bili na vse to dobre volje. Slednjič je Rihar rekel, da bo na tega „šenklaškega šomaštra“ eno zložil, in me prosil, naj mu jaz naredim besede. Prihodnjič Ti jo pošljem, pa jo moraš natisniti z napevom vred.

To je dogodba, kakor se je vršila, dovoli, da jej tudi jaz pridam nekaj opazek svoje zmožnosti in mnenja vseh tukajšnjih ranjcih narodnjakov.

Jaz nimam o tisti žalostni pesmi, kakoršne so začeli nekteri, posebno pa šenklaški glasbeni reformator za vse Kranjsko in Slovensko, nič pravega pojma, ker sem le bolj posvetne skladal, pel in godel; vendar ena bodi povedana, ki je po mojih in vseh nas mislih prava.

Vsaka reč ima svoj namen, tako tudi petje in muzika, posvetna in cerkvena. Mi tukaj pravimo, da cerkvena glasba ima namen, ljudem pomagati v nebesa. Skušnje dosedanje pa uže, da jih pride toliko več v nebesa, kolikor več jih v cerkev hodi. Tista godba in petje toraj, ki ljudi ne vabi v cerkev, marveč jih prej odganja, ne more biti prava, ne cerkvena, jaz kar naravnost stavim, da jih ob Riharjevi glasbi in petji veliko več prihaja v nebesa, kakor ob Försterjevi, ker Försterjeva je le bolj „cerkven koncert“ ali „beseda“, pri kateri se pevci, pevke in orgljar skazujejo in bolj gledajo na to, da jih bodo ljudje poslušali in hvalili zunaj cerkve, kakor da bi ž njo vzbujali pobožnost. Saj tudi doli veste, da se pobožnost ne more ukazovati, komandirati, ampak da pride le po dobrih navodih, ki se primejo srca. Kako pa se bo prisiljena tuja reč srca prijela!

Pa ne zameri, če sem Ti s tem razlaganjem morda kratkočasen kakor — kakor — Försterjeva in njegovih prijateljev godba ali tuj jezik za kmeta. Rajši bom svoje pismo sklenil dolgočasnejše.

Vidiš, „Brencelj“, Ti si tudi eden tistih trdoglavcev, ki nobene tuje reči ne marajo, če je dobra — za tujce. Saj veš, če boš Ti prišel kdaj v tujo deželo, med tuje ljudi in jim hotel svoj okus o godbi, jeziku in šegah vsiliti, Te bodo brž čez mejo postavili in Ti ne boš dosegel svojega nemena: pridobiti si ne le kruha, ampak tudi časti. Če boš tam čez domače možake in častitljive narodnjake ter priljubljene rojake — mrtve ali žive — zabavljal, utegneš še tepen biti.

Zato je res čudno, kako da Tvoja Špela in Ti sam ne obrajtata in celó preganjata ljudi, ki prihajajo k vam s tujim, za vas ne primernim blagom kruha in časti iskat.

To res ne gre, noben olikan človek tega ne stori, marveč vsak teče in nese svoje zadnje groše za tako blago in poklekne ter moli tistega ki mu je prinesel to, česar domá ni mogel spečati. Saj ne gre, da bi se delal čevljev po nogi, ampak noga se mora obrezovati po čevlji, ravno tako život po obleki. Kakšni pa bote Slovenci, če ne bote kmalu začeli života vravnati tako, da bo za vsako drugo obleko, le za domačo ne več! Kdo bo pa pri vas še kaj kupčije naredil s svojim blagom! Svoj denar bote morali sami obdržati in bote že skusili, kaj bo potem z vami.

Kar Ti tu pišem, je vse zmedeno, bož že sam spravil v red, dokler ne dobiš drugega od

Tvojega

Miroslava.

P. S. Ti, „Brencelj“, pazi, da ne boš moral enkrat Försterju mehá goniti.

Le sloge ne!

Podučna, pa resnična basen.

V nekem kraju so živeli trije ljudje, dva domačina in tujec, ki se je bil tam naselil. Domačina sta bila zelo premožna, tujec bi bil to tudi rad postal, pa ni mogel, ker sta oba soseda zapazila, da jima po premoženji streže, ter drug drugemu kazala pasti, ktere jima je oni nastavljal. „Tako ne bo nič“ — si misli tujec — „moram naujskati ju, da se spreta med seboj.“

Zato se potuhne in dela obema prijaznega, in ker sta bila oba dobrega srca, sta tudi res verjela njegovim besedam, malo je manjkalo, da nista pobratila se ž njim.

V tem je pa on marljivo opazoval njune lastnosti in pazil, da sta oba zelo možka in spogumna in da, če bi prišla v prepir, bi nobeden drugemu ne odjenjal, če bi se prav pri tem do krvavega stepla. Na to njuno lastnost je on osnoval svoje namere in čakal le prilike, da bi ju do razpora spravil.

Nekega večera sedé vsi trije skup pri poliču vina. Pogovor napelje tujec na njuno telesno moč, ter pravi, da se ta ne kaže le v tem, kateri izmed nju bi drugega bolj otepel, ampak še bolje bi se pokazala s tem, kdo jih več s palico drži.

Ta lošika, ki je čisto nova, je obema prav všeč, zato brž reče Jože:

„Jaz jih več držim, ko Jaka.“

„Ni res“ — pravi Jaka — „jaz več ko ti, Jože.“

Prepir je vnet, tujec se v pest smeje, potem pa pravi: „Vesta kaj, prijatelja, naredita tako. Tisti, ki bo prvi rekel, da ima dosti, plača meni za vsako palico, ki jo bo dobil več od onega, 10 gld. Tako bo menda prav. Tepla se bosta sama, jaz bom le gledal.“

„Dobro, dobro“ — zaupijeta oba — „samo palico si bova vsak s svojega grma vrezala.“

„Kaj pa da“ — reče tujec — „to je vajina reč.“

Jože in Jaka gresta vsak v svoj grm in vrezeta vsak svojo palico kolikor mogoče debelo, da je vsaka že prava gorjača.

„Vidiš jo“ — pravi Jože — „ti boš plačal stavo.“

„Jaz že ne“ — reče Jaka — „ti jih boš več dobil.“

Tako sta se pretepala, da je bilo veselje za tujca. On je vse to gledal, pa pobiral stavo za palice, kolikor jih je eden izmed nju premalo dobil.

Kak je bil konec? Jože in Jaka sta se bila tako otepla, da sta drug na drugem gorjači razbila, pri tem pa zgubila še vse svoje premoženje. Tujec je zavezal svojo možnjo pa odšel in ju ni več pogledal. Drugi ljudje so se jima pa tudi smijali, ko sta slednjič reveža pri drugih pomoči iskala. Ljudje so se naročevali ter rekli temu in onemu:

„Dajta se! Tisti, ki drugega huje pretepe, dobi to in to.“

Ali oba sta bila tako oslabela, da drug drugega še tepsti več ni mogel.

To se pa ni zgodilo na Slovenskem, ampak tam nekje v Aziji, kjer ljudje še brati ne znajo in je dan za 12 ur prekratak, zato pa ljudje ne vidijo vsega, kar od drugod k njim pride.

Z ljubljanske realke.

1. učenec. Nikar se ne naslanjaj ob zid, se bojim zá-te!

2. učenec. Zakaj? Misliš da si bom pomazal suknjo?

1. učenec. To ne, ampak zid útegneš predreti ter pasti na cesto.

Onemu častitemu duhovniku,
ki je v „Narodu“ prijel „Brenceljna“.

Quidquid agis, prudenter agas, et respice finem!

Nujna prošnja.

Letošnjo hudo zimo trpe posebno mraza tisti, ki nimajo dosti in dobre zimske obleke. Usmiljeni ljudje so že veliko darovali za obleko tistim, ki se ne morejo dosti goiko obleči ali kažejo celó kaj nagote, tako za berače, reveže, šolsko mladino itd.

Le na tiste gospé in gospodične, ki zdaj o takem mrazu kažejo po plesih tako nagoto pod vratom in po rokah, da se človeku zdi, da še srajce nimajo, uihče ne misli.

Zato se „Brencelj“, ki sam ve, kako hudo je, če koga zebe, s tem javno obrača do takih milosrčnih ljudi, katerim se vsak prepričlo oblečen človek smili, s prošnjo, naj bi vsak in vsaka po svoji moči ne z denarjem, ampak z obnošenim perilom prišli takim revicam na pomoč. Vsak dar se bo hvaležno sprejel in brž izročile take obleke naj-huje potrebnim.

Razloček med Försterjem in Riharjem na šenklavškem koru.

Ko je Rihar za šenklavškimi orglami sedel s svojimi pevci in pevkami, so pričetek cerkvene slovesnosti označevali le zvonovi, nikdar pa časniki.

Zdaj, ko na koru vlada Förster, je bilo že večkrat brati v ljubljanskem nemškem listu naznanilo: „Jutri bo pela na šenklavškem koru pl. gospa Cimferlina ta in oni solo, z redutnih koncertov dobro znana gospica Cviligr! pa alt-ario; za prijatelje petja in godbe toraj lepa prilika občudovati čarobne glasove.“

In res — ljubljanski gizdalini, ki drugače dopoldne spe, če ne gredo na lov ali drugam, pridejo v cerkev in si ogledujejo gospice, tisti pa, ki so častitelji gospic ali se bahajo z okusom za petje, po vsaki ariji z glasnim šepetanjem motijo pobožne in kedar pride gospica pevka s kora, se jej priklanjajo in prostor pod korom ni nič drugega ko „parterre“ v gledišči ali pa še celó za odrom.

Morda bomo še kedaj videli plakate po voglih reklamo delati za Försterjeve „cerkvene koncerte“.

Ktero je toraj pravo cerkveno petje: Försterjevo ali Riharjevo?

Nove reči za Slovence,

ki utegnejo priti na svitlo in jih utegne vsak porabit kakor hoče.

Phylloxera vastatrix, po domače „trtna uš“, ki se že v raznih oblikah nahaja po naših deželah, v cerkveno godbo pa še ni prestavljena. Za to jo vglasbuje stolni organist Förster, in prišla bo na svitlo le, če bo dosti naročnikov, ker zastonj ali celó v zgubo se nič ne dela.

Nov olikani Slovenec, posebno za tiste, ki se za tuje reči potegujejo in sramoté domačine, če prav podpišejo se za duhovne. Ta knjiga je potrebna le kakim desetim, toraj se ne ve, se bo li splačala ali ne. Na eno se pa „Brencelj“ že naprej naroči.

Kako daleč sme segati tuja prevzetnost? Ta že davno potrebna knjiga bo zdaj najbrže gotova. Obširna pa ne bo tako, kakor so prej njeni pisatelji namerili jo, tudi bo kmalu ceneja, morda še nihče ne bo nič zá-njo dal.

Pesem starega Kranjca, ki ne pusti, da bi mu kdo po glavi hodil, če tega ni zaslužil. Ima tudi podobe s podobom, kako se prejete zausnice nazaj dajó. Pridjana je meja, do ktere se sme iti, pa ne po metrih, ampak po komolcih, kakor je bilo nekdanj, ko še ni bilo toliko zdravnikov za zobe.

Zmeren mož. Žalostna in pusta podoba človeka, ki si dá z vseh žepov denar vleči in od vseh strani zausnice dajati, pa nič ne reče, marveč je za prejete dobrote še hvaležen.

Z nove šole.

(Dogodba z vojaškim novincem.)

Oficir. Ali si hodil v šolo?

Novinec. Hodil sem!

Oficir. Koliko časa?

Novinec. Šest let.

Oficir. Toraj znaš brati in pisati?

Novinec. Brati ne, pisati pa nekoliko.

Nasvet.

Kar je nemčursko mestno starešinstvo na rotovži ljubljanskem, beremo vsako leto pred volitvami oklic, da je zapisek volilcev na rotovži razporežen za pregled.

Ali bi ne bilo bolje, če bi se ta zapisek nateknil na „magnete“ po zvonikih ljubljanskih cerkva, da bi ga vsaj vsak človek lahko videl, kedar bi hotel, če prav rotovška kancelija ni odprta?

„Brencelj“, pametna muha.

Ponižno vprašanje.

Od kod neki pride to, da so stroški, ktere morajo dežele slovenske plačevati za odgonce (t. j. ljudi, ktere nam s tujega nazaj v deželo priženo) večji od onih, ktere na pr. pemska in nemške dežele nam za take odgonce plačujejo?

Nekdo,

kterega vsako leto nekaj takih stroškov zadene.

Pogovor.

A. Zakaj je leto 1880 prestopno leto?

B. Najbrže zato, ker se bodo še dalje prestopale postave, posebno pa §. 19 o ravnopravnosti jezika.

A. Jaz pa mislim, da zato, ker se bo na Dunaji čez sedanjo sistemo prestopilo — na dnevni red.

Ostra sodba.

„Brenceljnu“ je došlo pismo, v katerem med drugimi stoji sledeči stavek:

„Oni dopis v „Slov. Narodu“ (zoper Rešpehtarjovo kuharico) je brala oseba in rekla tako: *Slišite, ta, ki se tu za duhovna podpiše, je pa surov, da bi se v nobenem svinjskem piskri ne skuhal.*“

„Brencelj“ temu nič ne pristavi.

Pogovor na cesti.

Kmetič. Zadnjič sem bral po slovenskih časnikih nekaj o cerkvenih svečah nekega Se — Se —

Narodnjak. A že vem, Seemanna — hočete reči.

Kmetič. Da, da, Seemanna. To je gotovo kak nemec, ne?

Narodnjak. Ej, kaj še! Kranjec je, njegov oče je Kočevar, on in brat pa rojena v Ljubljani, znata dobro slovenski ter sta naročena na več slovenskih časnikov in uda čitalnice.

Kmetič. Tako, tako! Pa sveče so tudi lepe in čiste?

Narodnjak. Pa tudi dolgo goré in so poceni.

Kmetič. Glej no, bom pa šel pogledat jih za našo cerkev. Kje so že na prodaj?

Narodnjak. V Gradišči hišna št. 8, ne daleč za realko.

Slovenskim rojakom!

S to številko stopi „Brencelj“ v XII. leto. Izhajal bo odslej po želji večine naročnikov le po enkrat na mesec, a še enkrat tako debel, kakor do zdaj.

Cena mu bo nespremenjena namreč:

Za celo leto 3 gld. — kr.

„ pol leta 1 „ 50 „

„ četrt leta pa — „ 80 „

Današnja številka se pošlje še vsem dosedanjim naročnikom. Kdor bi si ga ne mislil več naročiti, naj ga pošlje nazaj, do vsakega družega pa gre prošnja, naj bi se podviral z naročnino, da vemo, pri čem da smo.

Vredništvo in opravišтво

„Brenceljno“.

Po volitvi na Dolenjskem.

Slovenski volilec. No, brate Kočevar, to je prav. Saj sva oba Kranjca, toraj podajva si roke.

Oni za hrastom. Gorje! Ta dva se bratita, zdaj je pa naši slavi že odklenkalo.